

Michał Bartłomiej Citko
Uniwersytet w Białymstoku, Białystok
m.citko@uwb.edu.pl

ZMIANY W STOSOWANIU PRZYIMKÓW Z NAZWĄ *UKRAINA* NA PODSTAWIE DANYCH KORPUSOWYCH

Słowa kluczowe: przyimki, Ukraina, uzus, korpusy
Keywords: prepositions, Ukraine, language use, corpora

1. Wstęp

Atak Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. poza wszystkimi innymi następstwami miał w Polsce również swoje konsekwencje w obszarze języka. Szybko po tej dacie prasa podjęła temat użycia przyimków z nazwą *Ukraina*. Pojawiały się publikacje wyjaśniające różnice w użyciu przyimków z nazwami państw oraz przyczyny stosowania przyimka *na* w odniesieniu do Ukrainy. Autorzy tych publikacji, powołując się na głosy eksperckie, doradzali również stosowanie jednej z alternatywnych składni (Puculek 2022; Rajfur 2022). Naturalnie tematyka ta była podejmowana w licznych dyskusjach w radiu, telewizji, a także w Internecie¹ oraz w rozmowach prywatnych.

Kwestia użycia przyimków z nazwą *Ukraina* stała się na tyle nośna społecznie, że już w lipcu 2022 r. Rada Języka Polskiego (RJP) zdecydowała się na opublikowanie opinii w tej sprawie (Opinia 2022). Wskazano na poprawność obu rodzajów składni, zachęcając do stosowania przyimków *w/do*, szczególnie w tekstach oficjalnych.

¹ Wyszukiwarka Google dla zapytania „przyimek Ukraina” w okresie 24 lutego–24 marca 2022 (dostęp: 2 I 2025) wskazała 33 artykuły poświęcone tej tematyce, przygotowane zarówno przez największe redakcje, jak i mniej znane strony czy fora internetowe.

Właśnie ze względu na to zainteresowanie społeczne warto przyjrzeć się użyciu przyimków *na*, *w* oraz *do* z nazwą *Ukraina* trzy lata od momentu rozpoczęcia szerzej dyskusji społecznej nad tą kwestią. Interesujący może być bowiem nie tylko sam kierunek zmian, lecz także ich dynamika.

Jeszcze tuż przed eskalacją konfliktu rosyjsko-ukraińskiego w 2022 r. Stanisław Dubisz (2022) pisał o *status quo* związanym z użyciem przyimków z nazwą *Ukraina*, które charakteryzowała dominująca przewaga użycia *na* w obu znaczeniach, potwierdzona przez źródła korpusowe. Użycie to uznawane było za poprawne oraz zgodne z normą wysoką. Jednak już niedługo później Marek Łaziński (2022) zauważył, że agresja rosyjska zapoczątkowała zmiany w kwestii użycia przyimków z nazwą *Ukraina*. Stwierdził, że w debacie publicznej zaczynają przeważać połączenia *w Ukrainie* oraz *do Ukrainy*. Prognozował też, że taka składnia będzie coraz częstsza, również w odniesieniu do innych państw, których ten problem dotyczy, np. *w Białorusi*, *w Litwie*, *w Łotwie*.

W badaniu uzusu należy analizować możliwie obszerny i autentyczny materiał językowy, dlatego użycie narzędzi korpusowych jest jedyną odpowiednią metodą w tego rodzaju analizie. Obecnie najaktualniejszym i największym korpusem języka polskiego jest Monco PL (Pęzik 2020), który zawiera już prawie 9 miliardów słów i 500 milionów zdań². Korpus jest stale aktualizowany. Składają się na niego teksty publikowane w Internecie i pozyskiwane za pomocą tzw. kanałów RSS. Są to przede wszystkim artykuły umieszczane na stronach największych polskojęzycznych instytucji medialnych, ale również mniejszych portali informacyjnych, a nawet blogów.

Jednocześnie jednak należy zastanowić się, czy w wypadku zmiany dotyczącej użycia przyimków z nazwą *Ukraina* dane z korpusu Monco PL są odzwierciedleniem rzeczywistego uzusu językowego, rozumianego jako rozwiązania językowe najczęściej spotykane wśród wszystkich użytkowników języka polskiego. Korpus ten bowiem, biorąc pod uwagę źródła, z których pozyskuje dane językowe, może odzwierciedlać nie tyle uzus, ile politykę przyjętą przez poszczególne redakcje odnośnie do tego specyficznego problemu językowego.

Aby sprawdzić tę hipotezę, dane pozyskane z Monco PL zdecydowano się zestawić z danymi pozyskanymi ze źródła charakteryzującego się bardziej rozproszoną strukturą użytkowników oraz zawierającego treści, które nie są redagowane. Takim źródłem jest portal X (x.com, do lipca 2023 r. Twitter), który z uwagi na swoją dostępność dla wszystkich zainteresowanych (zalogowanych użytkowników) wydaje się dobrym punktem odniesienia dla danych korpusowych.

2 Teksty, które weszły w skład Narodowego Korpusu Języka Polskiego (NKJP), datowane są najpóźniej na rok 2011. Z kolei Korpus Współczesnego Języka Polskiego (kwjp.pl, zob. Kieraś, Marciniak, Łaziński, Woliński, Bojałkowska, Eźlakowski, Kobyliński, Komosińska, Krasnowska-Kieraś, Rudolf, Tomaszewska, Wołoszyn, Zawadzka-Palucka 2023), będący kontynuacją NKJP, obejmuje teksty z lat 2011–2020. Z tego powodu niemożliwe było skorzystanie z obu tych korpusów w trakcie niniejszego badania.

Celem niniejszego artykułu będzie więc odpowiedź na dwa pytania. Po pierwsze: jak wyglądała dynamika zmian użycia przyimków z nazwą *Ukraina* w korpusie Monco PL oraz na portalu X po 24 lutego 2022 r. i czy możemy już mówić o zaistnieniu zmiany językowej w tym względzie? Po drugie: czy zmiany odzwierciedlone w korpusie Monco PL są zgodne z zaobserwowanymi na portalu X, tj. czy na dane korpusowe mogła mieć wpływ polityka poszczególnych redakcji?

Struktura artykułu jest następująca. W pierwszej kolejności przedstawiono dotychczasowe badania nad użyciem przyimków z nazwą *Ukraina*. Następnie w odniesieniu do badanego zagadnienia omówiono kwestie reprezentatywności badań korpusowych oraz istnienia polityk językowych w redakcjach. W dalszej części przedstawiono metodologię oraz wyniki badań, najpierw dla danych pozyskanych z korpusu Monco PL, a potem z portalu X. Ze względu na różne sposoby pozyskania danych z obu źródeł metodologia została omówiona osobno dla każdego z nich. Artykuł kończą dyskusja nad otrzymanymi wynikami oraz wnioski.

2. Dotychczasowe badania nad użyciem przyimków z nazwą *Ukraina*

Użycie przyimków z nazwami państw, nie tylko Ukrainy, lecz także innych obszarów geograficznych, było tematem wielokrotnie podejmowanym w literaturze³. Badacze analizowali to zjawisko zarówno z perspektywy czysto językoznawczej (Walczak 1973; Krążyńska 2015; Waniakowa, Węgrzynek 2023), jak i odwołując się do szerszego kontekstu społeczno-politycznego (Baran 2018; Przybylska 2021; Dubisz 2022; Łaziński 2022; Satoła-Staśkowiak 2022).

Jeśli chodzi o wykorzystanie narzędzi korpusowych do zbadania kwestii użycia przyimków z nazwą *Ukraina*, to M. Łaziński (2022, 2023) analizował uzus od XVII w. za pomocą pięciu korpusów: Elektronicznego Korpusu Tekstów Polskich z XVII i XVIII w. KorBa (korba.edu.pl, zob. Adamiec, Gruszczyński, Majdak, Żółtak 2023), Korpusu tekstów XIX w. (diaspol.uw.edu.pl/korpus-tekstow-xix-w/, zob. Łaziński, Górski, Woźniak 2023)⁴, Korpusu Dyskursu Parlamentarnego (kdp.nlp.ipipan.waw.pl), Narodowego Korpusu Języka Polskiego (nkjp.pl) oraz korpusu Monco PL (monco-pl.clarin-pl.eu). Zgodnie z ustaleniami tego badacza przyimek *na* zaczął wypierać przyimki *w* (w znaczeniu lokatywnym) oraz *do* (w znaczeniu kierunkowym) dopiero w XIX w. Od tego czasu aż do niedawna składnia z *na* w obu znaczeniach była jednoznacznie dominująca. Jednak po lutym 2022 r. ta tendencja się odwróciła i mimo że

3 Wśród pozycji książkowych poświęconych tematyce użycia przyimków lokatywnych i kierunkowych w języku polskim wymienić należy opracowania: Barbary Klebanowskiej (1971), Adama Weinsberga (1973) oraz Renaty Przybylskiej (2002).

4 W wypadku tych dwóch korpusów autor korzystał z ich starszych wersji, dostępnych w czasie publikacji artykułu.

wciąż składnia z *na* jest częstsza niż składnia z *w/do*, to jego zdaniem jesteśmy pod tym względem na początku zmiany językowej (Łaziński 2023).

Użycie przyimków z nazwą *Ukraina* z wykorzystaniem korpusów badała również Renata Przybylska (2021), która aby uzasadnić niekonsekwencje w zaleceniach słowników poprawnościowych odnośnie do tej kwestii, korzystała z NKJP. Z kolei Zenon Lica (2016), opisując normę w zakresie stosowania przyimków z nazwami geograficznymi (w tym z nazwą *Ukraina*), zestawiał ją z danymi korpusowymi zaczerpniętymi z Korpusu Języka Polskiego PWN (sjp.pwn.pl/korpus). W kontekście historycznym badał to zagadnienie także Marcin Kudła (2024), który korzystał z korpusu KorBa oraz Korpusu tekstów XIX w. Zawarte w tych trzech publikacjach dane pokrywają się z tymi przedstawionymi przez M. Łazińskiego. Dane korpusowe dotyczące użycia przyimków z nazwą *Ukraina* po lutym 2022 r. nie były dotąd publikowane.

3. Reprezentatywność wyników korpusowych

Tworząc korpusy językowe, a także z nich korzystając, przywiązujemy dużą wagę do tego, aby były one *reprezentatywne* oraz *zrównoważone*. Jak zauważa Anna Andrzejczuk (2010), terminy te są często używane zamiennie, ponieważ stanowią niejako dwie strony tego samego medalu. Im bardziej korpus jest zrównoważony, tym bardziej jest on reprezentatywny. W zrównoważeniu korpusu chodzi bowiem o dobór tekstów w taki sposób, aby zawierał on w odpowiednich proporcjach różne style, rejestry, domeny itd. W reprezentatywności korpusu z kolei chodzi o to, aby w jak największym stopniu odzwierciedlał on język, którym posługuje się wybrana społeczność w danym okresie⁵.

To dlatego trudno jest mówić o reprezentatywności w przypadku korpusów historycznych. Ogólna mała dostępność tekstów, nieznanostwo pełnej struktury piśmiennictwa w danym okresie, brak źródeł mówionych, brak zróżnicowania autorów⁶ to problemy, które w tym kontekście sygnalizuje Włodzimierz Gruszczyński (2020).

5 Biorąc pod uwagę wielość kanałów, którymi produkowany i odbierany jest język, a także ogromne zróżnicowanie nadawców oraz kontekstów nadawania, ale również samą istotę języka (na przykład jego metaforyczność), należy zastanowić się, czy w ogóle możliwe jest stworzenie prawdziwie reprezentatywnego korpusu, który w miarę precyzyjnie odda uzus językowy. Anna Andrzejczuk (2010: 138), powołując się także na innych badaczy, stwierdza wprost, że korpus reprezentatywny to mit i że „korpusy nie reprezentują niczego więcej poza sobą”. Do podobnego wniosku dochodzi Włodzimierz Gruszczyński (2020: 256), który stwierdza, że zamiast o „korpusach języka X” należałoby raczej mówić o „korpusach tekstów w języku X”.

6 Jak słusznie zauważa Marcin Kudła (2024), w wypadku korpusów historycznych w zależności od badanego problemu ważniejsza może okazać się nie tyle częstość występowania danego zjawiska, ile liczba autorów, u których ono występuje.

Wymienione powody każą traktować korpusy historyczne jako źródła potwierdzające (chyba jednak o wiele rzadziej jako wykluczające) występowanie danych zjawisk językowych, a tylko w ograniczonym stopniu – jako dane o uzusie.

Warto również zauważyć, że nawet w wypadku korpusów współczesnych reprezentatywność nie oznacza reprezentatywności w sensie statystycznym. Aby rzetelnie odpowiedzieć na przykładowe pytanie: jaki procent osób używa danego przyimka z nazwą *Ukraina*, należałoby przeprowadzić osobne badanie na reprezentatywnej próbie użytkowników języka polskiego. Oczywiście, z racji wysokich kosztów nikt takich badań nie zleca, a badaczom pozostaje odwoływanie się do korpusów językowych.

Jeśli chodzi o reprezentatywność użycia przyimków z nazwą *Ukraina* w korpusie Monco PL, to zasygnalizowanym już we wstępie problemem może okazać się kwestia rozstrzygnięć redakcyjnych. Jeśli bowiem dana redakcja podejmuje decyzję dotyczącą konkretnego zagadnienia językowego, to należy oczekiwać, że wszystkie teksty będą zredagowane z jej uwzględnieniem. W takiej sytuacji trudno byłoby mówić o rzeczywistej reprezentatywności danych językowych pozyskanych za pośrednictwem korpusu Monco PL odnośnie do użycia przyimków z nazwą *Ukraina*. W takim wypadku należałoby raczej, podobnie jak w wypadku korpusów historycznych, badać nie tyle częstość wystąpień, ile liczbę redakcji, które podjęły taką lub inną decyzję. Wówczas jednak trudno by takie dane uznać za odzwierciedlenie uzusu językowego.

4. Polityka redakcyjna dotycząca stosowania przyimków z nazwą *Ukraina*

Po uzyskaniu danych korpusowych z serwisu Monco PL podjęto (a później ponawiano) próby kontaktu mailowego z redakcjami 10 portali internetowych, których teksty były najliczniej reprezentowane w badanym materiale językowym i które łącznie stanowią 32% tegoż materiału⁷. Otrzymano jedynie dwie odpowiedzi – od portali Onet.pl oraz RMF24.pl.

Jeśli chodzi o portal Onet.pl, to redakcja ma ustaloną politykę w tej sprawie, a mianowicie zalecana jest składnia z przyimkami *w* (w znaczeniu lokatywnym) i *do* (w znaczeniu kierunkowym). Polityka ta uwzględniona jest w stylebooku dla dziennikarzy i redaktorów portalu i obowiązuje na wszystkich etapach powstawania tekstu. Warto dodać, że – jak zapewnia redakcja – polityka ta była stosowana jeszcze przed inwazją z roku 2022.

⁷ Te portale (w kolejności od największej liczby wyników dla zapytania – w nawiasach podany jest udział w całkowitej liczbie wyników) to: Gazeta.pl (7%), TVN24.pl (4%), Onet.pl (4%), Interia.pl (3%), GazetaPrawna.pl (3%), WP.pl (3%), WPolityce.pl (2%), WNP.pl (2%), RMF24.pl (2%), RP.pl (2%).

W przypadku portalu RMF24.pl polityka ta nie jest sformalizowana, tj. nie istnieje dokument dotyczący wytycznych w sprawie użycia przymków z nazwą *Ukraina*, ale według zapewnień redakcji od wybuchu wojny dziennikarze „starają się” (sformułowanie użyte w odpowiedzi otrzymanej od redakcji) używać form *w Ukrainie* i *do Ukrainy*.

Z podobnym zapytaniem zwrócił się do kilku redakcji Jacek Stawiany (2022). Oprócz informacji potwierdzającej politykę portalu Onet.pl z opublikowanego przez niego artykułu można dowiedzieć się, że spośród redakcji, z którymi udało mu się skontaktować, ustaloną politykę w tej kwestii ma jedynie Wirtualna Polska, która przyjęła formę *na* jako obowiązującą. Pozostałe redakcje⁸ nie podjęły w tej sprawie żadnych formalnych decyzji, co najwyżej sugerują stosowanie składni z *w* i *do*, jak np. „Tygodnik Powszechny”. Warto jednak dodać, że artykuł Stawianego został opublikowany już 28 lutego, tj. zaledwie cztery dni po inwazji rosyjskiej. Wobec tego redakcje nie miały zbyt wiele czasu, aby w jakiś sposób zareagować na nową sytuację⁹. Co więcej, było to przed wydaniem opinii RJP, zachęcającej do stosowania przymków *w* i *do*, która mogła mieć znaczący wpływ na decyzje poszczególnych redakcji w tym względzie.

Reasumując, na podstawie zgromadzonych danych trudno jest wyrokować o stopniu wpływu polityki przyjętej w poszczególnych redakcjach na użycie przymków z nazwą *Ukraina* w tekstach zasysanych do korpusu Monco PL. Jednakże sam fakt istnienia takiej polityki, przynajmniej wśród części redakcji, każe zadać pytanie o reprezentatywność tych danych oraz porównać je z innymi. Dlatego też wyniki z Monco PL zostaną zestawione z wynikami z portalu X.

5. Składnia *na Ukrainie* i *w Ukrainie* w Monco PL

Wyniki zostały pobrane z serwisu Monco PL za pomocą wyszukania alternatywnego „na|w Ukrainie”, w zakresie dat 1 stycznia 2022–31 grudnia 2024. Uwzględnienie w wyszukiwaniu krótkiego okresu przed agresją Rosji na Ukrainę (od stycznia 2022 r.) miało na celu uzyskanie punktu odniesienia dla skali zmian po dacie rosyjskiej inwazji. W wyszukiwaniu nie uwzględniono odstępów między słowami (zwracane były jedynie bezpośrednie połączenia *na Ukrainie* i *w Ukrainie*, a pomijane np. takie: *na zachodniej Ukrainie*), a także zachowano kolejność słów (nie uwzględniano połączeń typu *Ukrainie na*). Z otrzymanych ponad 360 000 kontekstów pobrano

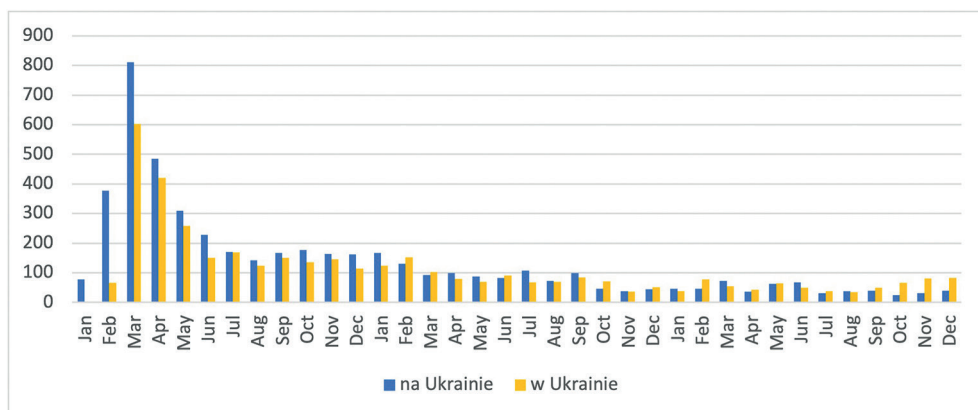
8 Redakcje te to: Eurozet (grupa medialna skupiająca rozgłośnie radiowe, m.in. Radio Zet, Radio TokFM, Radio Złote Przeboje, Radio Plus), Polskie Radio, „Tygodnik Powszechny”, „Głos Wielkopolski”.

9 W większości z podanych redakcji autor kontaktował się nie z ich pracownikami, ale z rzecznikami prasowymi.

maksymalnie dużą próbkę (10 000 kontekstów), z których ostatecznie zaciągnięto do badania 8887 pasujących kontekstów (po usunięciu wyników zduplikowanych). Dane zostały pobrane do arkusza Excel i poddane analizie.

W analizie postanowiono nie uwzględniać połączeń kierunkowych (*na Ukrainę* oraz *do Ukrainy*). Wiązało się to ze znacznym stopniem żmudności pozyskiwania danych z portalu X, co zostanie opisane w kolejnej części. Jednakże przy założeniu, że wyrażenia lokatywne oraz kierunkowe stosowane są przez użytkowników konsekwentnie (stosowanie składni *na Ukrainie* pociąga za sobą stosowanie składni *na Ukrainę*), wyniki uzyskane dla znaczenia lokatywnego z dużą dozą prawdopodobieństwa można odnieść do znaczenia kierunkowego.

Wykres 1 zawiera wyniki uzyskane za pośrednictwem korpusu Monco PL. Jak widać, przed 24 lutego 2022 r. składnia *w Ukrainie* była pomijalna (jedynie trzy wystąpienia w styczniu)¹⁰. Sytuacja zmieniła się diametralnie pod koniec lutego i od tego czasu obie składnie zaczęły rywalizować o pierwszeństwo.

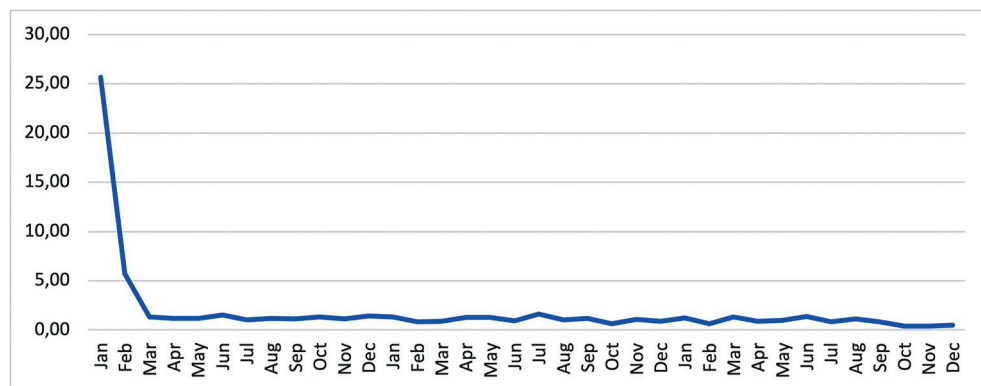
Wykres 1. Liczba wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* i *w Ukrainie* w Monco PL w próbkę badawczej liczącej 10 000 jednostek, styczeń 2022–grudzień 2024

W marcu 2022 r. nastąpił skokowy przyrost użyć ze składnią *w Ukrainie* (603 wystąpienia w stosunku do 66 w lutym i 3 w styczniu), który następnie zmniejszał się do końca badanego okresu, z wyłączeniem kilku okresów wzrostu (np. grudzień 2022–luty 2023 czy sierpień 2024–grudzień 2024). Miało to jednak przede wszystkim związek ze zmianami liczby publikacji poświęconych Ukrainie, a nie preferencji w zakresie użycia przyimka *w*, ponieważ podobne zmiany (choć nieidentyczne, tj. nie zawsze w tych samych okresach) obserwowane są dla użyc z przyimkiem *na*.

¹⁰ Należy pamiętać, że wszystkie podawane w artykule dane z portalu Monco PL dotyczą próbki materiału językowego liczącej 10 000 jednostek, a nie rzeczywistej liczby wystąpień w całym korpusie.

Liczba tych użyć również wzrosła do maksymalnej wielkości 811 wystąpień w marcu 2022 r., po czym, z podobnych przyczyn, sukcesywnie malała, z okresami wzrostu spowodowanymi czasowym zwiększeniem zainteresowania tematem Ukrainy, przekładającym się na liczbę publikacji.

Bardziej interesujące od zmian w liczbach bezwzględnych są zmiany w stosunku wystąpień ze składnią *na Ukrainie* do wystąpień ze składnią *w Ukrainie*, ponieważ proporcja ta obrazuje rzeczywiste zmiany w preferencjach co do wyboru przyimka. Wykres 2 prezentuje tę właśnie proporcję w badanym trzyletnim okresie.

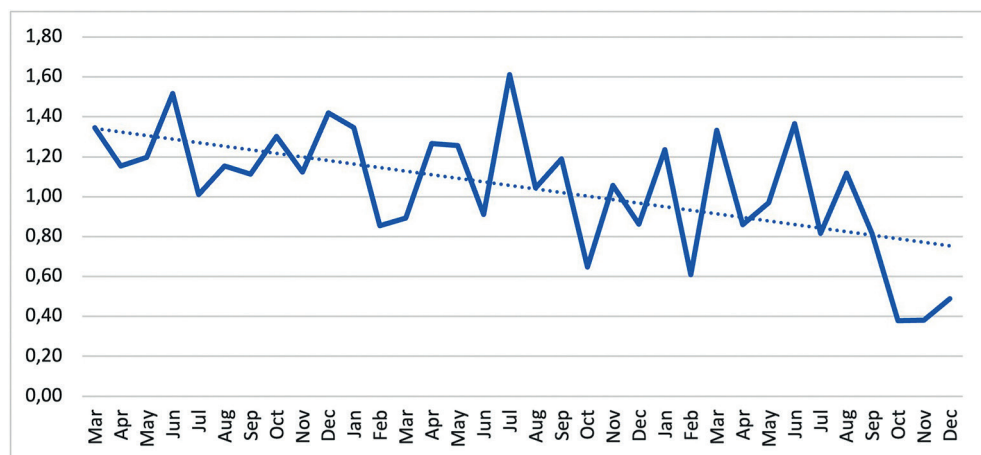
Wykres 2. Proporcja wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* do konstrukcji *w Ukrainie* w Monco PL, styczeń 2022–grudzień 2024

W styczniu 2022 r. proporcja ta wynosiła ponad 25 : 1 na korzyść składni z przyimkiem *na*. W lutym obniżyła się do 6 : 1, a od marca spadła poniżej poziomu 2 : 1 i do końca badanego okresu go nie przekroczyła, a nawet sukcesywnie malała. Największą wartość po marcu 2022 r. osiągnęła w lipcu 2023 r. (1,61 : 1 – co oznacza, że składnia z *na* była ponad 1,5 razy częstsza), a najmniejszą w październiku i listopadzie 2024 r. (0,38 : 1 – co oznacza, że składnia z *w* była ponad dwa razy częstsza).

Przewaga składni z *na* utrzymywała się przez cały 2022 r. i dopiero w lutym 2023 r. składnia z *w* po raz pierwszy była częstsza (tj. proporcja spadła do wartości poniżej 1 i wyniosła 0,86 : 1). Od tego momentu oba przyimki, z różną regularnością, wymieniały się pierwszeństwem, przy czym w całym trzyletnim okresie w poszczególnych miesiącach składnia z *na* była częstsza 21 razy, a składnia z *w* – 13 razy. Od września 2024 r. do końca badanego okresu pierwszeństwo miała już tylko składnia z *w*.

Jak wynika z powyższych danych, przewaga składni z *na* stopniowo malała na przestrzeni trzech lat. Dobrze obrazuje to linia trendu wyznaczona dla analizowanej proporcji na kolejnym wykresie, przy czym wyznaczono ją dla danych od marca 2022 r., aby zobrazować jedynie zmiany po rosyjskiej agresji oraz nie ujmować okresu początkowej dominacji składni z *na* (w styczniu i lutym roku 2022), który

zniekształciłby nieco ten obraz. Tak więc wykres 3 przybliża te same dane, co poprzedni, z pominięciem dwóch pierwszych miesięcy oraz dodaną (wykropkowaną) linią trendu.

Wykres 3. Proporcja wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* do konstrukcji *w Ukrainie* w Monco PL, marzec 2022–grudzień 2024

Trend zmian w proporcji występowania obu składni wypada jednoznacznie na niekorzyść składni z *na*. Uśredniona wartość wyznaczana przez linię trendu ok. listopada 2023 r. osiąga wartość 1 (stan równowagi użyć z obiema składniami), a pod koniec badanego okresu wynosi niewiele poniżej 0,8 (tj. składnia z *w* jest więc nie więcej niż 20% częstsza od składni z *na*).

6. Składnia *na Ukrainie* i *w Ukrainie* na portalu X

Zanim przedstawione zostaną wyniki otrzymane z portalu X, warto podać dane dotyczące korzystania z tego popularnego komunikatora. W Polsce używa go ok. 5,8 miliona ludzi. Publikować może na nim każdy zalogowany użytkownik. Oczywiście na portalu X mają również swoje konta dziennikarze, a także same instytucje medialne, jednak jeśli chodzi o zróżnicowanie liczby użytkowników języka polskiego, którzy tworzą analizowany materiał językowy, to bezsprzecznie jest ono większe niż w korpusie Monco PL. Wpisy na X nie podlegają również polityce redakcyjnej (być może poza kontami instytucjonalnymi) i są odzwierciedleniem decyzji językowych autora wpisu.

Trudno jest znaleźć dane dotyczące liczby wpisów (tzw. postów) w języku polskim na portalu X, ale biorąc pod uwagę ogólną dzienną liczbę wpisów na X oraz liczbę polskich użytkowników, szacuje się, że może to być od 2,5 do 5 milionów

wpisów dziennie. W związku z tym również jeśli chodzi o ilość danych językowych dostępnych za pośrednictwem tego portalu, jest ona nieporównywalnie większa od każdego korpusu językowego.

Dane z portalu X zostały pozyskane za pomocą wyszukiwania zaawansowanego poprzez specjalnie utworzone dla celów badania konto¹¹. Każde wykonane zapytanie dotyczyło hasła *Ukrainie*, a jedynymi nałożonymi filtrami były: filtr językowy (wyszukanie ograniczone do języka polskiego) oraz zakres dat (zapytania wykonywano osobno dla każdego miesiąca, w tym samym trzyletnim okresie, który przyjęto dla wyszukiwania korpusowego). Łącznie więc wykonano 36 zapytań.

Wynik zapytania zapisywano następnie w postaci pliku HTML za pomocą aplikacji SingleFile. W kolejnym kroku zawartość tego pliku była kopiowana do edytora MS Word i tam, za pomocą funkcji „Wyszukaj”, pozyskiwano dane dotyczące: ogólnej liczby wystąpień wyrażenia *Ukrainie*, liczby wystąpień wyrażenia *na Ukrainie* oraz liczby wystąpień wyrażenia *w Ukrainie*. Następnie dane te wpisano do arkusza kalkulacyjnego i poddano analizie.

Niestety maksymalna liczba wpisów (postów), które można było pozyskać dla jednego zapytania, wynosiła ok. 150 (w okolicach tej liczby, która nieznacznie różniła się dla każdego zapytania, serwer przestawał ładować kolejne wpisy). Dodatkowo jako pierwsze ładowały się wpisy z datami z końca miesiąca – najczęściej z dwóch lub trzech ostatnich dni – choć zdarzały się też wpisy z innymi datami, np. z początku miesiąca¹².

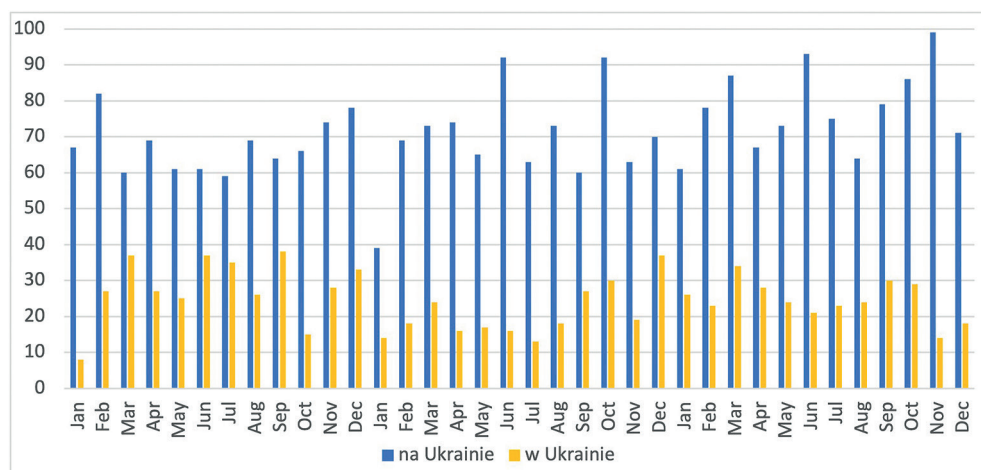
Wydaje się jednak, że nie ma powodów, aby sądzić, że tak pozyskane dane mogły być w jakimkolwiek stopniu zniekształcone, jeśli chodzi o użycie przymków z nazwą *Ukraina*. Dokonywane zapytania kontrolne, zarówno dla pojedynczych dni, jak i okresów kilkudniowych i tygodniowych, zwracały w podobnych okresach podobne proporcje. Kopie wszystkich zapytań z wynikami analizowanymi w badaniu są dostępne w archiwum autora, a podobne zapytania kontrolne może wykonać każdy użytkownik portalu X, korzystając z funkcji wyszukiwania zaawansowanego.

Wykres 4 zawiera liczbę wystąpień wyrażen *na Ukrainie* oraz *w Ukrainie* pozyskanych na portalu X dla poszczególnych miesięcy w okresie 2022–2024. Należy jeszcze raz zaznaczyć, że nie są to dane próbkowane z całości materiału językowego (tj. wszystkich wpisów w języku polskim na portalu X w danym miesiącu), tak jak to

11 Nowe konto utworzono, aby uniknąć ewentualnego wpływu ustawień i aktywności na istniejącym koncie na portalu X na zapytania wprowadzane dla potrzeb niniejszej analizy. Warto też dodać, że portal X udostępnia badaczom dostęp do zaawansowanych narzędzi, które znacznie poszerzyłyby możliwości wyszukiwania i zwiększyły istotność pozyskiwanych danych, jednakże dostęp ten (tzw. deweloperski) jest płatny.

12 Było to niewątpliwie ograniczenie dla badania, jednak nawet wspomniany dostęp deweloperski w wariantie bezpłatnym umożliwia wyszukanie jedynie 100 postów w jednym zapytaniu, dodatkowo ograniczonych do siedmiu ostatnich dni – tj. nie ma możliwości zapytań dla danych historycznych.

jest w wypadku danych korpusowych, ale najprawdopodobniej są to ostatnie wystąpienia dla danego zapytania w danym miesiącu.

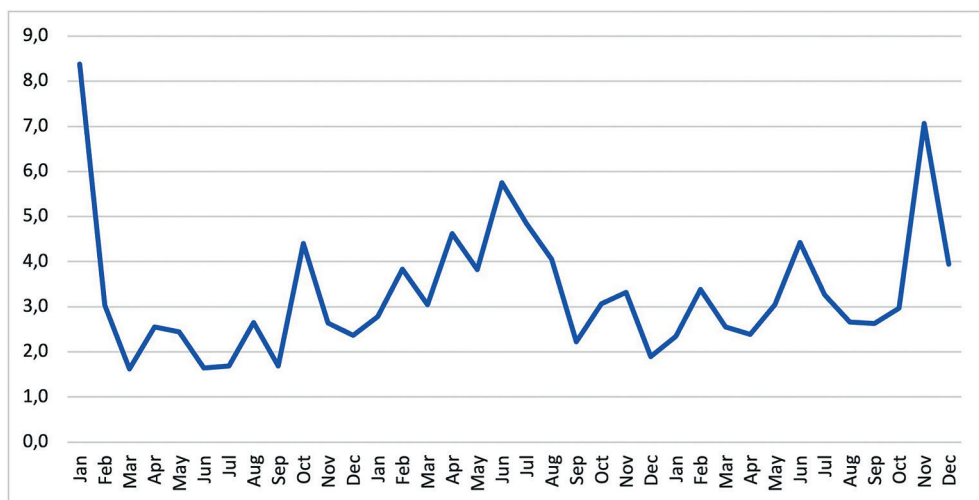
Wykres 4. Liczba wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* i *w Ukrainie* na portalu X, styczeń 2022–grudzień 2024

Dane te nie są też odniesione do żadnej ogólnej liczby wystąpień, dlatego ich liczba nie jest odzwierciedleniem zainteresowania danym tematem, jak to było w wypadku zapytania korpusowego. Stąd wynika względnie wyrównany poziom wysokości słupków dla poszczególnych składni na przestrzeni trzech lat w porównaniu z wykresem 1, na którym liczba wystąpień (wysokość słupka) skorelowana była z poziomem zainteresowania tematem Ukrainy w poszczególnych miesiącach. Wahania co do liczby wystąpień poszczególnych wyrażeń na wykresie 4 uwarunkowane są jedynie liczbą wystąpień wyrażenia *Ukrainie* w danym zapytaniu. We wszystkich 36 zapytaniach liczba ta wahała się od 119 do 189, a średnio wynosiła 162.

Jeśli chodzi o bezwzględną liczbę wystąpień dla wyrażenia *na Ukrainie*, to oscylowała ona w pozyskanym materiale między 39 (w styczniu 2023 r.) a 99 (w listopadzie 2024 r.), a średnio wynosiła 72. Z kolei wyrażenie *w Ukrainie* wystąpiło w badanym materiale średnio 24 razy w miesiącu. Najmniejsza liczba wystąpień dla tego wyrażenia to 8 (jak się można było spodziewać – w styczniu 2022 r.), a największa to 38 (we wrześniu 2022 r.); podobnie wysoką wartość 37 odnotowano również w marcu, czerwcu oraz grudniu 2022 r.

Jednakże ze względu na opisany sposób pozyskania materiału językowego nie należy przywiązywać zbytnej wagi do podanych liczb bezwzględnych. Zostały one przedstawione jedynie dla porządku sprawozdawczego. Decydująca jest tu bowiem, podobnie jak w wypadku danych korpusowych, proporcja użyć z oboma przyimkami.

Wykres 5 obrazuje proporcję użycia ze składnią *na Ukrainie* oraz *w Ukrainie* na portalu X w badanym okresie 2022–2024. Największa dysproporcja między obiema składniami wystąpiła, jak można było oczekiwać, w styczniu 2022 r. (składnia z *na* była 8,4 razy częstsza), a najmniejsza, również zgodnie z oczekiwaniami, w marcu 2022 r., kiedy – w związku z atakiem rosyjskim – kosztem składni *na Ukrainie* wzrosło użycie składni *w Ukrainie* (dysproporcja wyniosła tylko 1,6 razy na korzyść tej pierwszej). Taka sama niska dysproporcja wystąpiła jeszcze tylko raz, w czerwcu 2022 r. Średnio na przestrzeni trzech lat składnia z *na* była na portalu X 3,3 razy częstsza. Zwraca uwagę fakt, że w żadnym z badanych miesięcy składnia z *w* nie przeważała nad składnią z *na* (wykres nie spadł poniżej wartości 1).

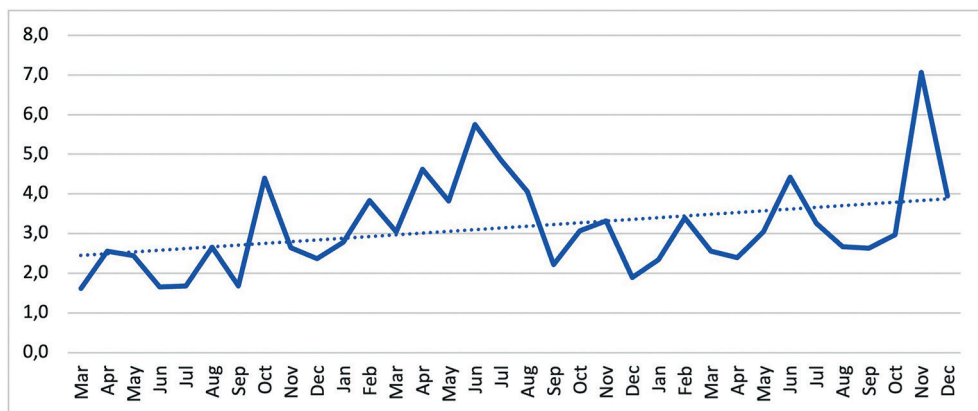

Wykres 5. Proporcja wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* do konstrukcji *w Ukrainie* na portalu X, styczeń 2022–grudzień 2024

W porównaniu z danymi z Monco PL zaprezentowanymi na wykresie 2 zwraca uwagę mniejsza dysproporcja między obiema składniami na portalu X w pierwszych dwóch miesiącach badanego okresu (przed atakiem rosyjskim). Składnia z przymi-kiem *na* była tylko 8,4 razy częstsza od składni z przymi-kiem *w* w styczniu 2022 r. (w porównaniu z 25,7 w Monco PL) oraz 3 razy częstsza w lutym 2022 r. (w porównaniu z 5,7 w Monco PL). W marcu 2022 r., a więc w pierwszym miesiącu po ataku, proporcje te się wyrównały, co zostanie omówione w dalszej części, przy opisie wykresu 7.

Aby zobrazować zmiany w użyciu przymi-ków z wyrażeniem *Ukraina* na portalu X po 24 lutego 2022 r. oraz móc porównać otrzymane dane z danymi pozyskanymi z korpusu Monco PL, wykonano taki sam zabieg jak dla danych korpusowych, tj. usunięto dane dla dwóch pierwszych miesięcy (stycznia oraz lutego 2022 r.).

Wykres 6 jest więc wykresem tych samych danych, co wykres 5, jedynie z pominięciem dwóch pierwszych miesięcy oraz dodaną (wykropkowaną) linią trendu.

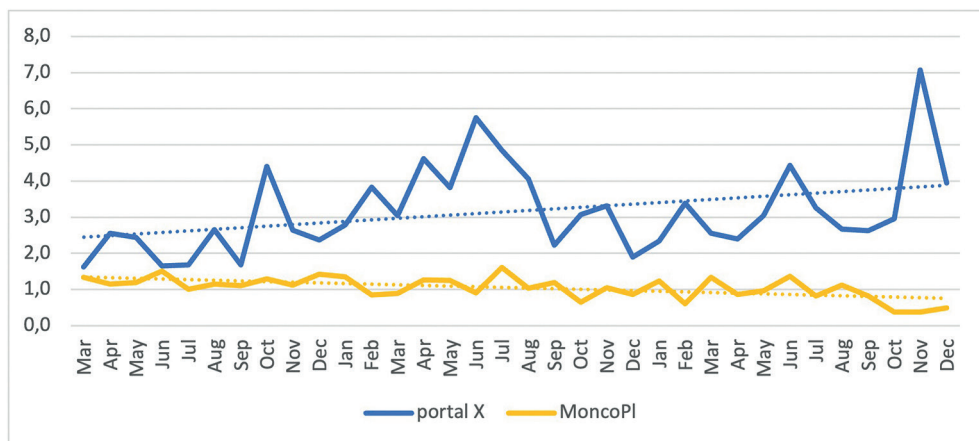

Wykres 6. Proporcja wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* do konstrukcji *w Ukrainie* na portalu X, marzec 2022–grudzień 2024

Trend zmian w użyciu obu składni na portalu X po lutym 2022 r. wypada zdecydowanie na korzyść składni *z na*. Po początkowych miesiącach (do września 2022 r.), kiedy składnia *z w* jest jeszcze stosunkowo częsta, jej użycie stopniowo maleje. Jak to już zostało wspomniane, składnia ta nie tylko nigdy nie osiąga przewagi nad swoją konkurentką, lecz po wrześniu 2022 r. proporcja użyć między obiema składniami w zasadzie nie spada poniżej 2 na korzyść wyrażenia *na Ukrainie* (z wyjątkiem grudnia 2023 r., kiedy wyniosła 1,9). Jeśli zaś chodzi o uśrednioną wartość proporcji wystąpień wyrażen *na Ukrainie* do *w Ukrainie* (wyznaczoną przez linię trendu), to w badanym okresie (po lutym 2022 r.) wzrosła ona od 2,5 do 3,9, tj. składnia *z na* była prawie czterokrotnie częstsza od składni *z w* pod koniec badanego okresu.

Na koniec warto zestawić wykresy proporcji wystąpień wyrażen *na Ukrainie* i *w Ukrainie*, aby porównać zmiany w użyciu tych wyrażen dla danych z korpusu Monco PL oraz portalu X. Wykres 7 prezentuje to właśnie porównanie dla okresu od marca 2022 r. do grudnia 2024 r., tj. stanowi kompilację wykresów 3 i 6.

W marcu 2022 r., a więc w pierwszym miesiącu po ataku, proporcje użyć dla obu składni praktycznie się wyrównują (1,6 na korzyść składni *z na* na portalu X w stosunku do 1,3 w Monco PL) i jeszcze raz osiągają tak bliską wartość w czerwcu 2022 r. (1,6 na X do 1,3 w Monco PL). Po tym okresie oba wykresy, i co za tym idzie – linie trendu, rozbiegają się w przeciwnych kierunkach. Wykres dla portalu X kieruje się w stronę coraz większej przewagi składni *z na*, a wykres dla korpusu Monco PL przeciwnie, w stronę przewagi składni *z w*.

Wykres 7. Porównanie proporcji wystąpień konstrukcji *na Ukrainie* do konstrukcji *w Ukrainie* na portalu X i w Monco PL, marzec 2022–grudzień 2024

Uwagę zwraca również fakt znacznie większej amplitudy zmian dla danych z portalu X, która wyniosła 5,5 (od 7,1 do 1,6) w porównaniu ze zmianami w Monco PL, które wahały się od 0,4 do 1,6. Amplituda tych zmian wyniosła więc 1,2 i była niespełna pięć razy mniejsza niż na portalu X. Różnice te są zrozumiałe i wynikają przede wszystkim z różnych ilości analizowanych danych – dane korpusowe były kilkadziesiąt razy większe niż te zgromadzone za pośrednictwem portalu X.

7. Dyskusja

Otrzymane wyniki prezentują dwa różne obrazy omawianej zmiany językowej. Z jednej strony dane z korpusu Monco PL wskazują na wzrost preferencji dla składni z *w*. Jak zauważył M. Łaziński (2023), wzrost ten dotyczył przede wszystkim języka publicznego. Biorąc pod uwagę źródło, na jakim oparł się badacz (dane z Monco PL), należałoby doprecyzować to stwierdzenie i zawęzić je do języka publikacji prasowych.

Z drugiej strony dane z portalu X wskazują na inną tendencję tej zmiany językowej. Po początkowym załamaniu się użyć ze składnią *na*, co było jeszcze bardziej wyraźne w danych korpusowych, składnia ta zaczęła powoli odbudowywać utraconą przewagę, aby pod koniec badanego okresu osiągnąć czterokrotną przewagę nad konkurentką.

Te dwie sprzeczne tendencje można tłumaczyć faktem, że częstsze występowanie nowej składni (będącej sposobem manifestacji solidarności z Ukrainą) związane jest z zaangażowaniem emocjonalnym w temat wojny na Ukrainie. Z upływem czasu zaangażowanie to w naturalny sposób maleje, co potwierdzają dane z portalu X.

Z kolei dane z Monco PL nie tyle uzależnione są od emocji autorów tekstów, ile od podjętych w redakcjach decyzji. Decyzje te są z czasem coraz konsekwentniej wdrażane, co skutkuje powoli rosnącą przewagą nowej składni.

Być może temu większemu związkowi publikowanych treści z emocjami piszącego na portalu X w porównaniu z danymi korpusowymi należy przypisać również fakt, że we wrześniu w poszczególnych latach następuje powrót składni z *w*, który w Polsce można by łączyć z ogólnym wzrostem nastrojów antywojennych. Taki efekt nie jest zauważalny dla danych z Monco PL, co potwierdza hipotezę o roli raz podjętych decyzji co do użycia danej składni w danych korpusowych.

Osobną kwestią, którą warto by rozważyć w kontekście stosowania przyimków z nazwą *Ukraina*, jest problem rejestru. Trzeba zauważyć, że dane analizowane w artykule pochodzą ze źródeł pisanych, przy czym należy dodać, że język wpisów na portalu X, za sprawą swego skrótowego oraz dialogowego charakteru, był opisywany jako zawierający cechy stylu mówionego (por. Sobczak 2020; Skotarek 2021).

Wydaje się zasadne, aby z góry założyć, że składnia z *na* będzie o wiele bardziej odporna na zmianę w rejestrze mówionym niż rejestrze pisanim. Użycie składni z *w/do* wymaga świadomej decyzji oraz przezwyciężenia przyzwyczajęń językowych, które promują utrwaloną w języku składnię z *na*. Jest to znacznie łatwiejsze, kiedy konstruujemy tekst z namysłem (cecha stylu pisanego), a nie spontanicznie (styl mówiony).

Oczywiście trudno jest zbadać, do jakiego stopnia autorzy wpisów na portalu X tworzą je w sposób kontrolowany, a na ile są one spontaniczne. Jednakże w porównaniu z publikacjami portali gazetowych język ten jest z pewnością o wiele bliższy stylowi mówionemu. To może być kolejny powód, dla którego składnia *na Ukrainie* była zdecydowanie częstsza na portalu X niż w korpusie Monco PL.

8. Wnioski

Podsumowując kwestię zmiany językowej odnośnie do użycia przyimków z nazwą *Ukraina* oraz procesu normalizacji, rozumianego jako proces naturalny, przebiegający na skutek przeobrażeń w uzusie, w którym jeden z rywalizujących wariantów językowych zdobywa przewagę i wypiera zazwyczaj wariant starszy (Siuciak 2020), należy przede wszystkim stwierdzić, że zmiana ta nie nastąpiła. Jesteśmy wciąż w okresie przejściowym, w którym obie składnie rywalizują o pierwszeństwo.

Niemalą wpływ na to, czy jedna z nich ostatecznie przeważą w uzusie, będą miały media, zarówno pisane, jak i audiowizualne, ze względu na ich wzorcotwórczą funkcję. Im częściej będziemy czytali oraz słuchali o wydarzeniach *w Ukrainie / na Ukrainie*, tym częściej sami będziemy się tak wyrażać. Stąd wynika duża rola polityki językowej przyjętej w poszczególnych redakcjach.

Należy również jeszcze raz podkreślić, że ze względu na dość pracochłonny sposób pozyskania danych z portalu X badanie ograniczyło się jedynie do konstrukcji lokatywnych (*na Ukrainie* vs. *w Ukrainie*). Choć można spodziewać się, że osoby podejmujące decyzję o stosowaniu składni *w Ukrainie* konsekwentnie będą stosowały konstrukcję kierunkową *do Ukrainy*, to nie można mieć takiej pewności. Być może warto tę kwestię przeanalizować w osobnym badaniu.

Drugim nasuwającym się wnioskiem jest konieczność monitorowania omawianej zmiany oraz przeprowadzenia nowych badań, kiedy sytuacja się ustabilizuje. Wydaje się, że proces normalizacji względem użycia przyimków nie nastąpi wcześniej niż kilka lat po zakończeniu konfliktu rosyjsko-ukraińskiego.

Trzeci wniosek z badania dotyczy kwestii użycia korpusów językowych (takich jak Monco PL) do badania niektórych zjawisk zachodzących w języku. Chociaż korpusy te, ze względu na sposób ich tworzenia (olbrzymia ilość gromadzonego materiału językowego) oraz opracowania (możliwość tworzenia precyzyjnych zapytań), wydają się bardzo atrakcyjnym, wręcz niezbędnym narzędziem pracy językoznawcy, to korzystając z nich, trzeba mieć świadomość ich ograniczeń. Ostatecznie możemy być pewni jedynie tego, że korpus jest reprezentatywny dla tych danych językowych, które są w nim zgromadzone. Jeżeli zaś chodzi o uzus językowy, szczególnie w wypadku problemów szczegółowych, takich jak zmiany w użyciu przyimka z nazwą *Ukraina*, należy szukać innych narzędzi, które zweryfikują dane korpusowe.

Literatura

- ADAMIEC D., GRUSZCZYŃSKI W., MAJDAK M., ŻÓŁTAK M., 2023, *Barokowa polszczyzna w internecie, czyli Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku*, „LingVaria” XVIII, nr 1 (35), s. 113–124, <https://doi.org/10.12797/LV.18.2023.35.08>.
- ANDRZEJCZUK A., 2010, *Narodowy Korpus Języka Polskiego – teoria i praktyka. Fakty, mity, potrzeby*, „Comparative Legilinguistics” vol. 3, s. 133–142.
- BARAN A., 2018, *Przyimek na w konstrukcjach z nazwami niektórych państw (Białoruś, Litwa, Łotwa, Ukraina, Węgry) w miejscowniku i bierniku*, „Poradnik Językowy” nr 6, s. 92–102.
- DUBISZ S., 2022, *Kresy, Ukraina i przyimki*, „Poradnik Językowy” nr 9, s. 93–96.
- GRUSZCZYŃSKI W., 2020, *Korpusy językowe narzędziem pracy historyka języka*, [w:] A. Hącia, K. Kłosińska, P. Zbróg (red.), *Polish in the age of digitalization*, Warszawa, s. 255–265.
- KIERAŚ W., MARCINIAK M., ŁAZIŃSKI M., WOLIŃSKI M., BOJAŁKOWSKA K., EŻŁAKOWSKI W., KOBYLIŃSKI Ł., KOMOSIŃSKA D., KRASNOWSKA-KIERAŚ K., RUDOLF M., TOMASZEWSKA A., WOŁOSZYN J., ZAWADZKA-PALUEKTAU N., 2024, *Korpus Współczesnego Języka Polskiego. Dekada 2011–2020*, „Język Polski” CV, z. 2, s. 5–20, <https://doi.org/10.31286/JP.001055>.
- KLEBANOWSKA B., 1971, *Znaczenia lokatywne polskich przyimków właściwych*, „Prace Językoznawcze – Polska Akademia Nauk”, 64, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź.
- KRĄŻYŃSKA Z., 2015, *Staropolskie konstrukcje z przyimkami. Krótka synteza*, „LingVaria” X, nr 10 (20), s. 193–204, <https://doi.org/10.12797/LV.10.2015.20.15>.

- KUDŁA M., 2024, W Ukrainie czy na Ukrainie? O połączeniach przyimków z toponimami w języku polskim z perspektywy historycznej i kognitywnej, „LingVaria” XIX, nr 2 (38), s. 143–155, <https://doi.org/10.12797/LV.19.2024.38.11>.
- LICA Z., 2016, Użycia lokatywne przyimków w oraz na w połączeniu z nazwami geograficznymi. Przegląd stanowisk leksykograficznych, [w:] E. Rogowska-Cybulska, M. Cybulski (red.), *Norma i uzus współczesnej polszczyzny. Wybrane problemy*, Gdańsk, s. 50–59.
- ŁAZIŃSKI M., 2022, Przyimki na, w oraz do przed nazwami państw, krajów i krain. Historia i współczesne wahania normatywne, „Język Polski” CII, z. 1, s. 26–40, <https://doi.org/10.31286/J.P.01001>.
- ŁAZIŃSKI M., 2023, *Feminatywy oraz inne spory o słowa. Próba diagnozy i propozycje pozytywne*, „Socjolingwistyka” t. 37, nr 1, s. 345–368, <https://doi.org/10.17651/SOCJOLING.37.19>.
- ŁAZIŃSKI M., GÓRSKI R.L., WOŹNIAK M., 2023, Korpus XIX w. Uniwersytetu Warszawskiego i IJP PAN, „LingVaria” XVIII, nr 1 (35), s. 125–134, <https://doi.org/10.12797/LV.18.2023.35.09>.
- MONCO PL: Monco PL, [on-line:] monco-pl.clarin-pl.eu (dostęp: 16 I 2025).
- Narodowy Korpus Języka Polskiego, praca zbiorowa, red. A. Przepiórowski, M. Bańko, R.L. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Warszawa 2012.
- NKJP: Narodowy Korpus Języka Polskiego, [on-line:] nkjp.pl (dostęp: 16 I 2025).
- OPINIA 2022: *Opinia Rady Języka Polskiego w sprawie wyrażenia „w Ukrainie” / „do Ukrainy” i „na Ukrainie” / „na Ukrainę”*, Rada Języka Polskiego, [on-line:] <https://rjp.pan.pl/dokumenty-rady?view=article&id=2099:opinia-rady-jezyka-polskiego-w-sprawie-wyrazen-w-ukrainie-do-ukrainy-i-na-ukrainie-na-ukraine&catid=45:dokumenty-rady> (dostęp: 18 XI 2024).
- PĘZIK P., 2020, Budowa i zastosowania korpusu monitorującego MoncoPL, „Forum Lingwistyczne” nr 7, s. 133–150, <http://doi.org/10.31261/FL.2020.07.11>.
- PRZYBYLSKA R., 2002, Polisemia przyimków polskich w świetle semantyki kognitywnej, „Językoznawstwo Kognitywne. Studia i Analizy”, 1, Kraków.
- PRZYBYLSKA R., 2021, *Przyimki i polityka*, [w:] E. Horyń, E. Młynarczyk, P. Żmigrodzki (red.), *Język polski – między tradycją a współczesnością. Księga jubileuszowa z okazji stu-lecia Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego*, „Prace Monograficzne – Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie”, 1030, Kraków, s. 162–169.
- PUCULEK A., *Na Ukrainie czy w Ukrainie. Prof. Bralczyk: „Jestem za tym, żeby młodzież mówiła »w Ukrainie«*”, Radio ZET, [on-line:] <https://wiadomosci.radiozet.pl/polska/Na-Ukrainie-czy-w-Ukrainie.-Jak-mowimy-i-piszemy-Prof.-Bralczyk-wyjasnia> (dostęp: 16 XII 2024).
- RAJFUR M., 2022, „Na Ukrainie”, czy „w Ukrainie”. Jak jest poprawnie? Wojna przyspiesza zmianę, *Gazeta Wrocławska*, [on-line:] <https://gazetawroclawska.pl/na-ukrainie-czy-w-ukrainie-jak-jest-poprawnie-wojna-przyspiesza-zmiane/ar/c5-16110515> (dostęp: 16 XII 2024).
- SATOŁA-STAŚKOWIAK J., 2022, Krótko o kilku współczesnych tendencjach, obserwowanych w polskiej ortografii, leksyce i składni, obecnych w komunikacji medialnej, „Językoznawstwo” 2 (17), s. 37–48, https://doi.org/10.25312/2391-5137.17/2022_03jss.
- SIUCIAK M., 2020, Problem zmiany językowej a normalizacja i kodyfikacja polszczyzny, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Linguistica” 54, s. 9–17, <https://doi.org/10.18778/0208-6077.54.01>.
- SKOTAREK D.J., 2021, *Nowy język komunikacji medialnej – analiza językoznawcza polskiego Twittera*, [w:] J. Kępa-Mętrak, P. Ciszek (red.), *Polski system medialny w procesie zmian*, t. 1, Kielce, s. 345–360.

- SOBCZAK B., 2020, *O funkcjach hasztagu na Twitterze*, „Poradnik Językowy” nr 4, s. 35–50.
- STAWIAŃY J., 2022, „*W Ukrainie*” czy „*na Ukrainie*”? *Redakcje nie mają jednego modelu*, Wirtualne Media, [on-line:] <https://www.wirtualnemedia.pl/arttykul/w-ukrainie-czy-na-ukrainie-redakcje-nie-maja-jednego-modelu> (dostęp: 10 I 2025).
- WAŁCZAK G., 1973, *O niewłaściwym używaniu niektórych przyimków w języku potocznym*, „Poradnik Językowy” nr 4, s. 205–208.
- WANIAKOWA J., WĘGRZYNEK K., 2023, *Wszechobecne na, czyli o ekspansji przyimka na we współczesnej polszczyźnie*, „Język Polski” CIII, z. 1, s. 36–54, <https://doi.org/10.31286/JP.00140>.
- WEINSBERG A., 1973, *Przyimki przestrzenne w języku polskim, niemieckim i rumuńskim*, „Prace Językoznawcze – Polska Akademia Nauk”, 71, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź.

Changes in the Use of Prepositions with the Name *Ukraine* in Polish: A Corpus-Based Study

Abstract

The Russian attack on Ukraine on 24 February 2022 initiated a change of preference for the new syntax *w Ukrainie/do Ukrainy* in the place of the old and significantly more common *na Ukrainie/na Ukrainę*. The change was confirmed in the MoncoPL corpus. Over a period of 3 years, the corpus data showed a strengthening position of the new syntax. However, the conducted research confirmed the existence of editorial policies on the use of prepositions with the name *Ukraine* with some publishers. This fact may have influenced the obtained results, as the corpus material is based on edited texts. The linguistic data extracted from unedited source (posts on portal X) confirm the initial growth of uses with the syntax *w Ukrainie*, but do not confirm the upward trend of this change. It is, therefore, not possible to conclude that there has been a change with respect to the use of prepositions with the name *Ukraine*, and future research should also take into account unedited sources.